

1. Obiekt *1149* SANATORIUM CHOROÓB PŁUC I GRUŻLICY "STASZYCÓWKA"

2. Czas powstania
ok. 1888 do
1933

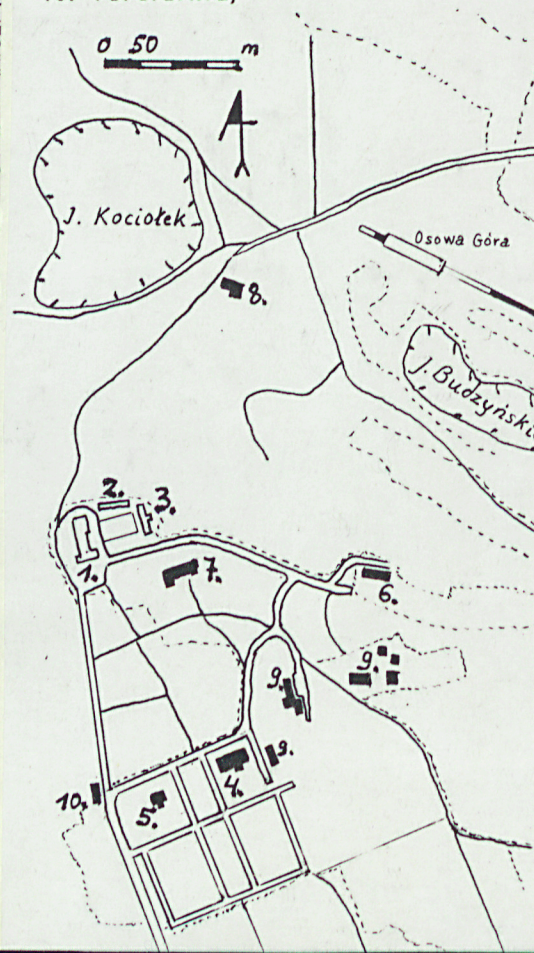
3. Miejscowość
LUDWIKOWO

. Zdjęcie, plan sytuacyjny, rz

Ludwikowo - szkic sytuacyjny

1. Pawilon I,
2. Leżalnia północna,
3. Leżalnia wschodnia,
4. Pawilon II,
5. Willa dyrektora,
6. Dom mieszkalny personelu,
7. Elektrownia,
8. Stacja pomp,
9. Budynki gospodarcze,
10. Portiernia,

4. Adres
K.W. Krosinko T. I, k.27
nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna
województwo *poznańskie*
gmina *Mosina*

6. Poprzednie nazwy miejscowości
niem. - Ludwigshöhe

7. Przynależność administracyjna przed 1. VI
1975 roku

województwo *poznańskie*
powiat *poznański*

8. Właściciel i jego adres

własność Skarbu Państwa

9. Użytkownik i jego adres

Sanatorium Chorób Płuc
i Gruźlicy "Staszycówka"

10. Rejestr zabytków

Nr 1845/A data *25.03.1981*
- Pawilon I i dwie leżalnie

autor zdjęć
data wykonania
miejsce przech

Wycinek mapy z ok. 1890 r.
- powiększenie bez skali

12. Autorzy, historia obiektu, określenia sigły,

Ludwikową Górę /Ludwigsberg/ w 1888 nabywa spółka Die Gesellschaft Luftkurorte und Willenanlage Ludwigshöhe, która odsprzedała teren w 1906 kupcowi i kamienicznikowi Albertowi Heene z Poznania. W międzyczasie spółka tworzy kompleks budynków kuracyjnych: ob. Pawilon I, leżalnię wsch. oraz nieistniejącą już muszlę koncertową. Pawilon I powstał raczej zaraz po 1902, kiedy to wybudowano drogę dojazdową, pozwalającą na transport materiałów budowlanych. Do tego czasu w tym samym miejscu mógł istnieć budynek o konstrukcji drewnianej lub szachulcowej. Z całą pewnością budynek istniał już w 1908, gdy nowym właścicielem stała się spółka Sanatoriums und Siedlung Genossenschaft Ludwigshöhe. W 1911 w pobliżu sanatorium doprowadzono linię kolejową. W lipcu 1920 teren przejmuje "Staszycówka" Spółka z o.o. z Poznania. Dalsi właściciele: od 1923 Polski Bank Handlowy - Tow. Akcyjne; od 1924 Zofia Chrzanowska; od 1925 Okręgowy Związek Kas Chorych; od 1933 Związek Kas Chorych w W-wie. Po remoncie Pawilonu I zespół uznany został oficjalnie jako sanatorium "Staszycówka". Dalsze inwestycje budowlane trwały do 1939. Do 1942 w sanatorium mieścił się hitlerowski obóz wynaradawiania polskich dzieci, a później mieściło się tu sanatorium dla dorosłych Heilstätte Ludwigshöhe. Po wojnie teren należał do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jako sanatorium dziecięce. Obecnie jest to: Sanatorium Chorób Płuc i Gruźlicy Staszycówka w Ludwikowie.
c.d. rubryki w załączniku nr1.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

SYTUACJA: Zespół sanatoryjny znajduje się ok. 2,5 km od Mośiny. Teren zespołu rozciąga się między dwoma wzniesieniami /102 i 112 m n.p.m./ znajdującymi się w ciągu moreny czołowej, przebiegającej z pn.-wsch. ku pld.-zach. Okolica jest zalesiona lasem mieszanym z przewagą drzew liściastych. W części pld. kompleksu pozostałości dawnego sadu. Od pn. i pn.-wsch. dwa jezirka: Kociołek i Budzyńskie. W pobliżu ostatniego końcowy przystanek kolejowy: Osowa Góra.

Pawilon I i obie leżalnie /na kartach szczegółowych/ położone są na wzniesieniu oznaczonym kotą 112 m i wyznaczają jednocześnie pierzeje kwaterowego założenia ogrodowego, którego pld. granicę stanowi droga asfaltowa, za którą rozciąga się park aż do następnej drogi równoległej, przy której usytuowane są: willa dyrektora i Pawilon II.

Willi dyrektora - murowana, na planie prostokąta, od pld. portyk kolumnowy zwieńczony trójkątnym naczółkiem, poprzedzony półkolistym tarasem; jednokondygnacyjna, z poddaszem mieszkalnym, nakryta dachem czterospadowym z wystawkami we wszystkich połaciach; wybudowana w 1929 r. Stylistycznie nawiązuje do tzw. "stylu narodowego".

Pawilon II - na planie wydłużonego prostokąta, murowany, trójkondygnacyjny, z wysoką piwnicą i mieszkalnym poddaszem; na osi elewacji pn. i pld. ganki wsparte na czterech słupach, z tarasem dostępnym z drugiej kondygnacji; artykulacja ścian przy pomocy rzędów prostokątnych okien, w połaci dachu okna termalne. W narożnikach: pld.-wsch. i pld.-zach. ryzality z krytymi tarasami. Dekorację budynku stanowią trzy poprzeczne pasy obiegające całą bryłę, oddzielające partie cokołu od wyższych kondygnacji. Pawilon wybudowano w latach 1929-30 w formie funkcjonalizmu wykorzystującego proste formy geometryczne.

Elektrownia mieszcząca również mieszkania pracowników znajduje się w pn. części parku, nieco poniżej Pawilonu I; murowana, na planie litery "L", jednokondygnacyjna, kryta dachem dwuspadowym; wybudowana w r. 1932.

Dom mieszkalny personelu znajduje się na wsch. od centrum zespołu; na planie wydłużonego prostokąta, dwukondygnacyjny, kryty dachem czterospadowym; z gankiem wejściowym na czterech słupach dźwigających taras, z loggiami w narożach, wybudowany w r. 1933.

Stacja pomp leży na pn. od centrum zespołu, na opadającym stoku przy J. Kociołku ceglany, na planie litery "L", jednokondygnacyjny, kryty niskim dachem czterospadowym, o elewacjach oblicowanych cegłą klinkierową. Budynek wybudowany w 1932 r.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa ok. 12 ha	16. Przeznaczenie pierwotne sanatoryjne	17. Użytkowanie obecne sanatoryjne
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja Pawilon I i leżalnie - karty szczegółowe Pawilon II - remont w latach 60. oraz 1993/4. Willa dyrektora i dom mieszkalny personelu - remont w końcu lat 80.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Pawilon I i leżalnie - karty szczegółowe. Pawilon II, willa dyrektora, dom mieszkalny personelu, stacja pomp, elektrownia - stan dobry.</p>	
<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Uporządkowanie terenu parku i lasu oraz ogrodu między Pawilonem I a leżalniami. Natychmiastowy remont leżalni, zwłaszcza wschodniej.</p>			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

- sygn. 4697 WAP Poznań.
- sygn. 24 - Akta Miasta Mosiny WAP Poznań.
- Kronika Sanatorium, oprac. R. Bileński Archiwum Sanatorium.

22. Bibliografia

- Studium architektoniczno-historyczne zespołu sanatoryjnego w Ludwikowie, oprac. M. Jarzewicz, 1988, WKZ Poznań.
- Sanatorium w Ludwikowie. Akropol, Kraków b.d. /ok. 1933/

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

- Dokumentacja projektowa, 1984, Administr. Sanatorium
- pozycje ujęte w rubr. 21 i 22.

24. Uwagi różne

25. Wypełnił

Maciej Faliński

imię i nazwisko

marzec 1994 r.

data

26. Sprawdził

imię i nazwisko

data

27. Załączniki

WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTEKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

1. Miejscowość LUDWIKOWO	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Zespół sanatoryjny	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d rubryki 12 i 13 / fotografie
-----------------------------	--	--

c.d. rubryki 12 :

Architekci budynków nie są znani. Pawilon I oraz obie leżalnie nawiązują w swych kształtach do typowych rozwiązań architektury kuracyjno-sanatoryjnej terenu od Alp po Karpaty 2 poł. XIX w. Pawilon II, elektrownia, dom pracowników, i stacja pomp, wzniesione w latach 30. wykorzystują formy modernizmu i funkcjonalizmu - trendów charakterystycznych dla owego czasu.

Wycinek mapy z ok. 1910 r.
- powiększenie bez skali

1. 3.
2. 4.

Wzór ODZ 1978 r

Ludwikowo - spis fotografii:

1. Pawilon I - elewacja wsch.,
2. Pawilon II - fragm. elew. płd.,
3. Leżalnia wschodnia,
4. Leżalnia północna,
5. Willa dyrektora,
6. Dom personelu,
7. Elektrownia,
8. Stacja pomp,

5. 7.
6. 8.